

Henna Kyllönen

LEHTISALIN TILA JA KÄYTTÖ

Asiakaskysely Suomussalmen pääkirjaston lehtisalin asiakkaille

LEHTISALIN TILA JA KÄYTTÖ

Asiakaskysely Suomussalmen pääkirjaston lehtisalin asiakkaille

Henna Kyllönen
Opinnäytetyö
Syksy 2012
Kirjasto- ja tietopalvelu
Oulun seudun
ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

Tekijä: Henna Kyllönen

Opinnäytetyön nimi: Lehtisalin tila ja käyttö

Työn ohjaaja: Mira Jurvansuu

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2012

Sivumäärä: 45+8

Tämän opinnäytetyön aiheena on Suomussalmen pääkirjaston lehtisalin tila ja käyttö. Aiheen taustalla on vuonna 2009 toteutettu kirjastorakennuksen peruskorjaus, minkä yhteydessä Suomussalmen pääkirjasto sai uuden lehtisalin. Opinnäytetyön tarkoitus on selvittää, mitä mieltä asiakkaat ovat uudesta lehtisalista tilana ja miten lehtisalia käytetään. Tutkimusmenetelmänä käytettiin kvantitatiivista asiakastyytyväisyyskyselyä. Kysely oli esillä Suomussalmen pääkirjaston lehtisalissa toukokuun 2012 ajan ja vastauksia saatiin yhteensä 45 kappaletta. Työn tilaaja on Suomussalmen kunnankirjasto.

Asiakkaat olivat pääosin tyytyväisiä lehtisaliin. Joitain toiveita esitettiin aukioloaikojen laajentamiseksi, mutta suurin osa ei muuttaisi niitä mitenkään. Vastajat olivat lähes yksimielisiä siitä, että lehtisali sijaitsee hyvällä paikalla muuhun kirjastoon nähden ja että salissa on helppo liikkua. Myös sisustukseen oltiin tyytyväisiä. Moni ei kuitenkaan pitänyt lehtisalia tarpeeksi hiljaisena, mihin kaivattiin muutosta. Lehtiä luettiin laidasta laitaan ja suurin osa koki halutun lehden löytämisen helpoksi. Ehdottomasti luetuin lehti oli paikallislehti Kainuun Sanomat. Vain harva kertoi käyttäneensä verkkolehtien lukuun tarkoitettua asiakaspäättettä lehtisalissa.

Tuloksista voi päätellä, että asiakkaat ovat tyytyväisiä lehtisaliin tilana sekä viihtyisyyden että käytettävyyden kannalta. Kehittämisen varaa kuitenkin on esimerkiksi pieneten häiriötekijöiden poistamisessa salin hiljaisuuden parantamiseksi. Myös aukioloaikojen laajennusta voisi harkita esimerkiksi kehittämällä eteenpäin itsepalvelusysteemiä. Asiakkaat tuntuvat lukevan mieluiten painettuja lehtiä kuin verkkolehtiä.

Asiasanat:

yleiset kirjastot, kirjastorakennukset, kirjastonkäyttö, lukusalit, julkiset tilat

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Library and Information Services

Author: Henna Kyllönen

Title of thesis: Lehtisalin tila ja käyttö

Supervisor: Mira Jurvansuu

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2012

Number of pages: 45+8

The subject of this thesis is the space and use of the reading room of Suomussalmi library. In 2009 when the main library of Suomussalmi was renovated the library got a new reading room for periodicals and news papers. The purpose of this thesis is to research how library customers find the new reading room as space and how they use it. Study method was a quantitative survey for customers. The customer survey was placed in the reading room for one month and it was replied by 45 people.

Customers were mainly satisfied with the reading room. Answerers found the opening hours mainly good and they would not do any changes for them. However some people made a wish that the reading room should open earlier in the morning and be open for few hours in Sundays. Answerers were almost concerted that the reading room is located well and there is easy to move. Decoration of the room was also found excellent. However many answerers didn't find the reading room silent enough. Customers read all kinds of printed news papers and periodicals. The most popular was definitely the local news paper Kainuun Sanomat. Customers also found it easy to find the paper or periodical they want to read. Only few of the answerers had used the computer for e-journals in the reading room.

In the results can be figured that the customers find the reading room comfortable and practical. There are still some things that could be developed, for example to make the room better silent. Also the opening hours can be made larger by self-service system. Maybe something could be done to make the e-journals more common to customers.

Keywords:

public libraries, library buildings, reading rooms, public spaces, library use

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	3
ABSTRACT	4
SISÄLLYS	5
1 JOHDANTO.....	7
2 KIRJASTON LEHTISALI JULKISENA TILANA	8
2.1 Tilan luonne julkisissa tiloissa	8
2.2 Julkinen tila kirjastossa ja lehtisalissa	9
3 LEHTISALIN KÄYTTÖ JA AINEISTO.....	11
3.1 Painetut lehdet.....	11
3.2 Library PressDisplay	12
3.3 Suomalaiset lehtien lukijoina.....	13
4 LEHTISALITILOJEN JA NIIDEN KÄYTÖN KEHITYS	16
4.1 Lehtisalitilojen ja käytön historiaa	16
4.2 Lehtisalitilat ja niiden käyttö nykypäivänä	18
4.2.1 Suomussalmen pääkirjaston lehtisali	19
4.2.2 Lehtisalit muualla Suomessa.....	21
4.3 Tulevaisuuden näkymiä	23
5 TUTKIMUSASETELMA	25
5.1 Tutkimuskohde ja tutkimusmenetelmä.....	26
5.2 Tutkimusongelmat ja –tavoitteet	27
5.3 Tutkimuksen toteutus.....	28
6 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	30
6.1 Kyselyn vastaajat.....	30
6.2 Lehtisalin aukioloajat.....	33
6.3 Lehtisalin tilat	33
6.4 Lehtisalin käyttö ja aineisto	36

6.5 Vapaa palaute.....	39
6.6 Yhteenveto ja johtopäätökset.....	40
7 POHDINTA.....	42
LÄHTEET	44
LIITTEET	47

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön aiheena on Suomussalmen pääkirjaston lehtisalin tila ja käyttö. Aiheen taustalla on vuonna 2009 tehty kirjastorakennuksen peruskorjaus, jonka yhteydessä kirjasto sai uuden erillisen lehtisalin. Työn tilaaja on Suomussalmen kunnankirjasto, joka haluaa tietoa asiakkaiden tyytyväisyydestä pääkirjaston uuteen lehtisaliin tilana sekä tilan käytöstä.

Työssä tarkastellaan Suomussalmen pääkirjaston lehtisalia tilan ja sen käytön näkökulmasta. Kirjaston lehtisali on julkinen tila, joten asiakastytyväisyyden kannalta on tärkeää, että tila on viihtyisä ja käytännöllinen. Lisäksi sillä tulee olla laajat aukioloajat sekä runsas monipuolinen valikoima, mikä edistää myös lehtisalitilan käyttöä. Työn teoriaosuudessa avataan tilan ja kirjastonkäytön käsitteitä sekä tilan luonnetta julkisissa tiloissa ja kirjastoissa yleensä. Tämän jälkeen kerrotaan kirjastojen lehtisalitilojen historiasta, minkä jälkeen esitellään Suomussalmen pääkirjaston lehtisali. Vertailun vuoksi esitellään myös muiden Suomen yleisten kirjastojen lehtisalien toimintaa ja vilkaistaan hieman tulevaisuuden näkymiin. Osansa saavat myös lehtisalien aineisto ja suomalaisten lehtienlukutottumukset. Tutkimusosiossa esitellään Suomussalmen pääkirjasto ja sen toimintaympäristö, tutkimusongelmat- ja menetelmä sekä tulokset ja loppupäätelmät.

Tutkimus toteutetaan survey-menetelmällä, ja tutkimusaineisto kerätään paperimuotoisen kvantitatiivisen asiakastytyväisyyskyselyn avulla. Kysely on toukokuun ajan esillä Suomussalmen pääkirjaston lehtisalissa ja sen avulla on tarkoitus kartoittaa asiakkaiden tyytyväisyyttä lehtisalin aukioloaikoihin sekä tilojen viihtyisyyteen ja käytännöllisyyteen. Lisäksi halutaan selvittää, mitä lehtisalissa luetaan. Tutkimus on ajankohtainen, sillä kirjaston uusituissa tiloissa ei ole aikaisemmin tehty asiakastytyväisyyskyselyä. Tutkimustulosten avulla kirjasto saa asiakkailtaan hyvää palautetta ja voi näin pyrkiä kehittämään lehtisalia asiakastytyväisyyden parantamiseksi.

2 KIRJASTON LEHTISALI JULKISENA TILANA

Tilan (space) käsite on hyvin monipuolinen ja kukin tieteenala tutkii sitä omasta näkökulmastaan, minkä vuoksi tilan määrittelemisen ja sen koko merkityksen ymmärtäminen on vaikeaa. Tilan voidaan ajatella olevan esimerkiksi fyysikaalinen, matemaattinen kokonaisuus tai fyysinen maantieteellinen alue. Tilan käsitettä voidaan käyttää myös puhuttaessa sen merkityksestä yksilön tai yhteisön arjessa, ihmisen henkisestä tilasta tai ihmisten ja ilmiöiden välisistä suhteista. (Reijonen 1995, 11, 17.)

Kaikki ihmisen toiminta tapahtuu jossain tilassa ja sen puute estää toiminnan toteuttamisen. Ihminen mieltää tilan ja tulkitsee sitä subjektiivisten kokemusten ohjaamana. Eri ihmisille samalla tilalla on erilainen merkitys: tilaan liitetään odotuksia ja tunteita riippuen siitä missä yhteydessä sen kanssa ollaan oltu tekemisissä. Eri tilat myös viestivät eri tavoin esimerkiksi tilajärjestelyjen avulla. Yksilön arjen rutiineissa toistuu saman ajan ja tilan käyttäminen, mikä voidaan ajatella tilan kuluttamiseksi, toisaalta tilan tuottamiseksi. (Reijonen 1995, 11–14.)

Tilaksi ymmärretään nykyään myös virtuaalinen tila. Virtuaalinen tila voi olla itsenäinen fyysisestä tilasta riippumaton kokonaisuus tai se voi toimia jatkona fyysiselle tilalle: esimerkiksi kirjastoissa erilaisten lehtiportaalien voidaan ajatella olevan eräänlainen virtuaalinen lehtisali, joka tukee fyysisen lehtisalin tilaa ja kokoelmaa. Virtuaalinen tila ei kuitenkaan voi korvata fyysistä tilaa vaan ne toimivat toistensa rinnalla.

2.1 Tilan luonne julkisissa tiloissa

Julkisiin tiloihin voidaan laskea ne ulko- ja sisätilat, joissa vierailaan asiakkaan, kuntalaisen tai kansalaisen ominaisuudessa. Julkiset tilat ovat toiminnallisesti tai tilallisesti rajattuja ja ne kuuluvat instituutioon. Julkisissa tiloissa tärkeää on

tilan luonne, jotta se voimistaisi yhteistä aluetta. Tämä ei tarkoita, että tilan tulee olla neutraali ja mitäänsanomaton, sillä luonteenpiirteetön tila ei anna tilaa vierailijalle ja hänen persoonallisuudelleen. Tilan luonteen voi luoda muuntelemalla olemassa olevia elementtejä tai tuomalla uusia, mikä tarkoittaa esimerkiksi oikeiden materiaalien valintaa, huonekalujen sijoittelua ja valaistusta. Tilan yksilöllisyys syntyy myös ajan myötä, jolloin siinä alkaa näkyä ajallinen syvyys. Luonne ja yksilöllisyys tekevät tilasta paikan, jossa käydään mielellään. (von Bonsdorff 1998, 14, 17, 18.)

Horellin mukaan (2007, 8) julkisten tilojen voidaan ajatella olevan eräänlaisia käyttäytymiskehyksiä, sillä niihin yhdistetään ihmisten käyttäytymistä ohjaavia sääntöjä. Hyvän tilan luonnetta ja ohjaavuutta tulee voida säädellä, jolloin siinä kohtaavat ihmisten tarpeet ja tilan ominaisuudet. Hyvä ja säädeltävä tila tukee minuutta, paikallista identiteettiä ja hyvinvoinnin tuottamista.

Reijonen (1995, 67–68) jakaa eri julkiset tilat ryhmiin niiden merkitystason perusteella: arkitiloihin, integraatiotiloihin, koordinaatiotiloihin ja monumentaalisiin tiloihin. Kirjastotila sijoittuu näistä ryhmistä kahteen ensimmäiseen, sillä ne liittyvät yksilön arkeen ja niiden tehtävä on muun muassa tukea yksilön tarpeita ja ylläpitää paikallisuuden tunnetta.

2.2 Julkinen tila kirjastossa ja lehtisalissa

Suomessa pitkän historian omaavat yleiset kirjastot ovat julkisia ja avoimia kaikille sekä ennen kaikkea ilmaisia. Kirjastossa tila itsessään palvelee asiakkaita; kirjastotiloissa toimiminen ajallisesti ja laadullisesti on toimijoiden itsensä määriteltävissä eikä toiminta ole pelkästään asiakas-työntekijä-suhteeseen perustuvaa. (Reijonen 1995, 9.)

Kirjastotiloista on tehty paljon erilaisia tutkimuksia, joiden perusteella voi todeta, että kirjastolla fyysisenä tilana on ja on aina ollut vahva sosiaalinen rooli. Kirjasto on neutraali ja turvallinen ympäristö, jonne on helppo tulla. Kirjasto on

paikka, jossa yhdistyvät oppiminen, vapaa-aika, valistuminen ja viihtyminen; kirjasto on siis avoin kaikille. Puhutaan niin sanotusta kolmannesta tilasta tai paikasta: tilasta, joka ei ole koti eikä työpaikka ja jonne tullaan tapaamaan ihmisiä tai rauhoittumaan ja olemaan yksin. (Dewe 21, 2006.)

Ihmiset kiinnittävät huomiota kirjastoon tullessaan tilan ilmapiiriin, aineiston ja palveluiden sijoittumiseen sekä sisustuksellisuuteen. Tärkeinä tekijöinä pidetään myös siisteyttä, avoimuutta, värimaailmaa, selkeitä tilaratkaisuja, helppokäyttöisyyttä, valoisuutta, miellyttäviä kalusteita sekä laajoja aukioloaikoja. (Tuikka 60, 2009.)

Hyviä ja onnistuneita julkisen tilan ominaisuuksia voi soveltaa myös lehtisalitiloihin. Julkisen tilan ominaisuudet näyttäytyvät kirjastojen lehtisaleissa muun muassa siten, että niistä on yleensä pyritty tekemään mahdollisimman viihtyisiä ja käytännöllisiä. Ne ovat yleensä avoimia, niissä on runsaasti sekä pöytä- että istumatilaa ja hyvä lukemiseen soveltuva valaistus. Lehtisalin käyttö on ilmaista ja sinne on helppo tulla.

Lehtisaleilla on kuitenkin joitain erityispiirteitä, jotka erottavat ne kirjaston muista tiloista. Tästä hyvänä esimerkkinä on hiljaisuus: Vaikka kirjastoissa nykyään suhtaudutaan yhä sallivammin äänenkäyttöön, on lehtisali yleensä se tila, johon tullaan hiljentymään ja lukemaan rauhassa. Äänekäs kuulumisten vaihto ei siis kuulu lehtisaleihin ja tila onkin yleensä varustettu opasteilla, joka kehottaa hiljaisuuteen tai kieltää esimerkiksi matkapuhelimien käytön. Toinen onnistuneen lehtisalitilan ominaisuus, joka myös liittyy melutasoon, on lehtisalin sijainti muuhun kirjastotilaan nähden: Sen ei tulisi olla esimerkiksi lähellä lastenosastoa, jossa toiminta voi olla äänekästä.

3 LEHTISALIN KÄYTTÖ JA AINEISTO

Kirjastonkäytön termillä tarkoitetaan yksinkertaisimmillaan sitä, että henkilö käy kirjastossa hyödyntäen ainakin yhtä kirjaston palveluista. Ihminen käyttää kirjastoa ollessaan tiedontarpeessa ja nämä tarpeet voidaan jakaa eri ryhmiin: Praktinen käyttäjä hakee kirjastosta tietoa, jota voi hyödyntää esimerkiksi opiskelussa, työelämässä, tai muussa elämän ongelmatilanteessa. Orientoivasti kirjastoa käyttävä etsii yleistä tietoa, jolla ei ole välitöntä käytännön hyötyä, mutta sitäkin pitempiaikaisempi itseisarvo. Viihteellisellä käytöllä haetaan tietoa ajankulua ja rentoutumista varten. (Pihlaja 2004, 46, 49.)

Pihlajan tekemää jakoa voidaan soveltaa myös lehtisalin käyttöön, sillä lehtisalin aineisto tarjoaa sekä praktisesti, orientoivasti että viihteellisesti käytettävää tietoa. Lehtisali itsessään tilana palvelee kirjaston asiakkaita; sitä pidetään perinteisesti lukemiseen pyhitettynä paikkana ja sen pääasiallista aineistoa ovat painetut lehdet. Tarjoamalla monipuolisen lehtivalikoiman ja paikan niiden lukemiseen kirjasto turvaa kaikkien pääsyn ajankohtaisen tiedon ja uutisten lähteille, mikä edistää tasa-arvoisuutta.

3.1 Painetut lehdet

Sanoma- ja aikakauslehtikokoelmat ovat aina olleet ja ovat yhä tärkeä osa kirjaston kokoelmaa, vaikka ne eivät yleensä nauti suurta huomiota esimerkiksi kaunokirjallisuuskokoelman rinnalla. Suomalaiset ovat tunnetusti innokasta lehtienlukijakansaa. Yleisten kirjastojen laatusuosituksen (2010) mukaan hyvässä kirjastossa lehtivalikoiman tulee olla monipuolinen ja vastata eri käyttäjäryhmien tarpeisiin, mikä taataan riittävällä määrällä tilattuja vuosikertoja. Painettujen lehtien lisäksi kokoelmaa tulee täydentää elektronisella aineistolla tarjoamalla asiakkaille pääsy lehtiportaaleihin. Laadukkaassa lehtikokoelmassa on tuhatta asukasta kohden 15–20 tilattua vuosikertaa.

Suomussalmen kunnankirjastoon tilattiin lehtiä vuonna 2011 yhteensä 286 vuosikertaa, joista 265 oli aikakauslehtiä ja 21 sanomalehtiä. Tilattuja vuosikertoja oli siis 31,24 tuhatta asukasta kohden. (Suomen yleisten kirjastojen tilastot 2012, hakupäivä 7.6.2012.) Lehtien tilausluvut vastaavat Suomussalmella siis hyvin laatusuosituksia. Suurin osa lehdistä tilataan pääkirjaston lehtisaliin, mutta suosituimmista tilataan omat kappaleet Kirkonkylän lähikirjastoon ja kirjastoautoon. Muutamaa lehteä tilataan myös pelkästään Kirkonkylälle tai kirjastoautoon asiakaskuntaa silmällä pitäen. Lisäksi salissa on esillä ilmaislehtiä. (Liite 3)

3.2 Library PressDisplay

Valtaosa Suomen kirjastoista mukaan lukien tieteelliset kirjastot ja tutkimuslaitoskirjastot ovat ottaneet käyttöönsä nimenomaan kirjastoille suunnitellun Library PressDisplay -palvelun (Kansalliskirjasto 2012, hakupäivä 2.5.2012) parantaakseen palvelutarjontaansa. Library PressDisplay on elektroninen lehtitietokanta, jonka kautta pääsee lukemaan kansainvälisiä sanomalehtiä.

Palvelun kautta kirjastot, yritykset ja muut organisaatiot saavat valikoimaansa yli 1700 kansainvälistä sanomalehteä 93 eri maasta 49 kielellä. Palvelun lehdet ovat täysin näköisversioita painetuista lehdistä ja luettavissa ilmestymispäivästä 60–90 päivän ajan. Suomalaisista lehdistä palvelussa on mm. Aamulehti, Iltalehti, Kainuun Sanomat, Kauppalehti, Lapin Kansa, Pohjolan Sanomat ja Satakunnan kansa. Lehtitarjonnan monipuolistumisen lisäksi palvelulla on muitakin hyviä puolia: julkaisut ovat käytettävissä heti niiden ilmestyttyä ja niitä on helppo lukea, tiedonhaku nopeutuu huomattavasti ja paperin kulutus vähenee, mikä säästää sekä rahaa että ympäristöä. (LM-tietopalvelut 2012, hakupäivä 2.5.2012.)

Library PressDisplay –tietokanta täydentää myös Suomussalmen pääkirjaston lehtisalin aineistoa. Palvelu on hyvin käyttäjäystävällinen ja sillä on monipuoliset hakuominaisuudet: aineistoa voi hakea lehden nimen, julkaisuajankohdan sekä julkaisumaan- ja kielen perusteella. Laajennetulla haulla uutisia ja artikkeleita voi hakea myös hakusanoilla. Lisäksi lehtiä voi selailla maakohtaisesti ja uutisia aihealueittain. Joitain artikkeleita voi jopa kuunnella alkuperäiskielellä. Myös lehtien selailu on helppoa sivun alareunasta löytyvien nuolinäppäinten tai sivunumerovalinnan avulla. Lukemista helpottaa myös suurennuslasiominaisuus.

3.3 Suomalaiset lehtien lukijoina

Vuoden 2011 Kansallisen Mediatutkimuksen (KMT 2011, hakupäivä 16.5.2012) tulokset osoittavat, että painettu lehti on edelleen lukemistavoista suosituin, vaikka rinnalle on tullut paljon muitakin tapoja lukea sanoma- ja aikakauslehtiä. Tutkimusten mukaan jopa 96 % suomalaisista seuraa viikon aikana jotain painettua lehteä. Vaikka lehtien lukeminen internetin välityksellä on yleistynyt, on paperilehtien lukeminen pysynyt viime vuosina suhteellisen tasaisena. Aavistuksen suosituimpia ovat sanomalehdet kuin aikakauslehdet. Aikakauslehtien lukemiseen vaikuttaa jonkin verran vuodenaika: kesällä luetaan enemmän asumiseen ja puutarhanhoitoon liittyviä lehtiä, talvella enemmän talouden ja tekniikan ammattilehtiä.

Muidenkin kanavien käyttö lehtien lukemiseen on kuitenkin noussut: noin 60 % suomalaisista lukee lehtiä tietokoneella ja joka kymmenes matkapuhelimella. Vain vajaa kaksi prosenttia lukee lehtiä lukulaitteella. Eniten matkapuhelinta ja lukulaitteita lehtien lukuun käyttävät tottuneimmin pääkaupunkiseudulla asuvat nuoret miehet, jotka muutenkin käyttävät paljon internetiä matkapuhelimen välityksellä. Digitaalisten lehtien lukeminen mahdollistaa aineiston lukemisen pidemmältä ajalta kuin vuorokaudelta.

KMT kokosi myös listan suosituimmista lehdistä vuonna 2011. Alla olevassa taulukossa on luettelo suosituimmista sanomalehdistä ja yleisaikakauslehdistä.

TAULUKKO 1. Suosituimmat sanoma- ja aikakauslehdet ja niiden lukijamäärät. (KTM 2011, hakupäivä 16.5.2012)

Suosituimmat sanomalehdet	Lukijamäärä (1000)	Suosituimmat yleisaikakauslehdet	Lukijamäärä (1000)
Helsingin Sanomat	905	ET-lehti	699
Aamulehti	306	7 päivää	685
Turun Sanomat	241	Seura	508
Kaleva	184	Valitut Palat	500
Keskisuomalainen	169	Apu	499

Lisäksi naistenlehdissä suosituimpia olivat kotiin, kauneuteen ja terveyteen ja käsitöihin liittyvät lehdet kuten Kodin kuvalehti, Hyvä Terveys ja Suuri Käsiyölehti. Asumisen, rakentamisen ja puutarhanhoidon lehdistä eniten luettu oli ylivoimaisesti Suomela, autoilun ja tekniikan lehdistä Tekniikan maailma ja harrastelehdistä Metsästys ja Kalastus.

KMT:n Lukija 2010 –tutkimuksen mukaan myös nuoret eli niin sanottu nettisukupolvi lukee painettuja lehtiä. Keskimäärin nuoret lukevat kahta sanomalehteä ja seitsemää aikakauslehteä. Nuorten naisten keskuudessa suosituimpia lehtiä ovat Miss Mix, Demi ja Cosmopolitan. Nuorten miesten luetuimpia lehtiä taas ovat Pelaaja, Pelit ja GTi-Magazine.

Tutkimuksessa tarkasteltiin myös medioiden päällekkäiskäyttöä. Tulokset osoittivat, että vaikka taustalla olisi televisio tai radio auki, sanomalehden lukemiseen keskitytään ylivoimaisesti parhaiten. Myös aikakauslehtien lukemiseen keskitytään: jopa 40 % suomalaisista nuorista ei aikakauslehtiä

lukiessaan kiinnitä huomiota mihinkään muuhun. (KMT 2011, hakupäivä 16.5.2012.)

4 LEHTISALITILOJEN JA NIIDEN KÄYTÖN KEHITYS

Kirjastotilojen historia ulottuu pitkälle antiikin aikoihin ja ne ovat kokeneet monenlaisia muutoksia matkalla nykypäivään. Tässä kappaleessa tarkastellaan lehtisalitilojen ja niiden käytön kehitystä ensimmäisistä lehtisaleista nykypäivän lehtisaleihin. Lopussa luodaan katse myös tulevaisuuden lehtisaleihin.

4.1 Lehtisalitilojen ja käytön historiaa

Kirjastot ovat toimineet kirjojen varastoina sekä oppineiden luku- ja työskentelytiloina. 1700–1800-lukujen vaihteessa ilmeni tarve kirjastotilojen uudelleenlaiseen jäsentelyyn, jotta niistä tulisi toiminnallisesti tarkoituksenmukaisempia. Tuolloin yhdestä suuresta tilasta alkoi eriytyä omia huoneita eri tarkoituksiin ja vuonna 1816 julkaistussa uudessa kirjaston tilakaaviossa eriytyi lukusali, joka sijaitsi suunnitelmassa keskellä kirjastoa. Lukusalin molemmilla sivuilla sijaitsivat kirjavarastot ja takana henkilökunnan tilat. Kompleksi sisälle jäi piha-alueita, jotta luonnonvalo yltäisi ikkunoista lukusaliin. (Aaltonen 2009, 469–474.)

Suomessa lehtien lukemisen ja lukutilojen historia alkaa 1700-luvulta, jolloin Suomen säätyläiset omaksuivat eurooppalaisen lukemiskulttuurin. Tärkeää oli yksilöllisyys, valinnanvapaus, ajankohtaisuus sekä lukemisen vapauttaminen uskonnosta. Niinpä miehet alkoivat suosia sanomalehtien lukemista. Alettiin perustaa lukuseuroja ja tilata yhdessä sanomalehtiä sekä järjestää lukupiirejä. Lukuseuraperinteen taustalla oli Saksa, jossa lehtien lukeminen oli arvossa, mutta lähinnä miesten puuhaa. (Mäkinen 2009, 34, 43, 51.)

1800-luvulla alettiin perustaa Kansankirjastoja ja Suomen ensimmäinen varsinainen julkinen kirjasto oli vuonna 1840 valmistunut Helsingin yliopiston kirjasto. Kuitenkin jo ennen yleisiä kirjastoja esimerkiksi Turussa oli vuonna 1798 ns. lukukabinetti. Suomen varhaisista kirjastotiloista on hyvin vähän tietoa,

mutta tiedetään, että esimerkiksi Vaasassa ja Kuopiossa oli 1800-luvun lopussa lukuyhdistyksiä, jotka tarjosivat luettavaksi sanomalehtiä ja Viipurissa kaikille avoin lukusali, joka oli ahkerassa käytössä. (Aaltonen 2009, 481–485.)

1900-luvun alussa alettiin rakentaa kaupunginkirjastoja. Esimerkiksi Helsingin Kallion kirjastossa sanomalehtiosastoon oli erillinen sisäänkäynti. Salissa ei panostettu viihtyvyyteen; siellä ei esimerkiksi ollut tuoleja eikä pöytiä, jotta ne eivät houkuttelisi ”joutojusseja istuskelemaan päiväkausiksi sanomalehtien ääreen”. Salissa ei ollut edes vaatenaulakoita näpistelyn torjumiseksi. Sali oli siis tarkoitettu vain lyhytaikaiseen lukemiseen ja lehdet oli aseteltu niille tarkoitetuille telineille pystyasentoon. (Mäkinen 2009, 251–255).

Turkuun suunniteltiin uusi kirjasto, johon tulisi omat lukusalit miehille ja naisille, osasto työväelle teknillistä aikakauslehdistöä varten ja yhteinen lukuhuone sanomalehdille. Uusi rakennus oli ns. butterfly-mallia, mikä tarkoitti sitä, että keskellä oli lainaushalli aikuisille, toisella sivulla lastenosasto ja toisella lehtilukusalit. Kirjasto oli menestys, mutta ongelmia tuotti sanomalehtisali, jossa työttömät ja kodittomat alkoivat oleskella talvisin. Niinpä salista jouduttiin poistamaan tuolit ja pöydät ja kävijät joutuivat seisomaan. (Mäkinen 2009, 256–262).

1900-luvun alussa kirjastoammattilaiset alkoivat hakea oppeja ulkomailta ja he viehättyivät amerikkalaisesta kirjastomallista, jossa yhtenä tärkeänä asiana pidettiin kirjistorakennuksia ja sisustusta. Amerikkalaista mallia alettiin innokkaasti toteuttaa Suomessa ja ensimmäinen kaikki uudet tilavaatimukset täyttävä kirjistorakennus valmistui Tampereelle vuonna 1925 ja Viipuriin kymmenen vuotta myöhemmin. Viipurin uudessa kirjastossa vilkkaaseen sanomalehtisaliin oli oma sisäänkäynti. Sen sijaan esimerkiksi Oulussa uuden kirjaston tilasuunnittelu epäonnistui, sillä esimerkiksi sanomalehtisalin sijoittaminen tilaan oli erittäin vaikeaa. Toisen maailmansodan jälkeen kirjastojen rakentaminen vilkastui. (Aaltonen 2009, 514–516, 528, 532, 541.)

4.2 Lehtisalitilat ja niiden käyttö nykypäivänä

1980-luvulla alkoi rakennusaalto, jonka ansiosta Suomeen rakennettiin 300 uutta kirjastoa. Tuolloin kirjastoa alettiin ajatella yhteisön yhteisenä olohuoneena. Viime vuosikymmeninä mallia on otettu lähinnä pohjoismaisista yleisistä kirjastoista kuten Tanskasta, jossa on panostettu viihtyisiin ja olohuonemaisiin tiloihin. (Aaltonen 2009, 606.)

1980-luvulla kirjastoja rakennettiin sen aikaisia tarpeita ajatellen, joten monia niistä on nyt 2000-luvulla uusittu ja peruskorjattu. Yleisten kirjastojen laatusuositus (2010) määrittelee muun muassa seuraavia hyvän kirjaston ominaisuuksiksi:

- Tilasuunnittelussa keskeisintä on asiakasnäkökulma ja asiakkailta on vapaa pääsy varastoihin
- Tilat ja niiden toiminnot ovat helposti hahmotettavissa
- Tilat ovat tehokkaassa käytössä ja tietyissä tiloissa on mahdollistettu itsepalvelumahdollisuus
- Tilojen tehokasta käyttöä edistetään laajoilla aukioloajoilla ja osa tiloista voi olla avoinna muita tiloja laajemmin
- Tila on helposti muunneltavissa
- Tila on esteetön ja helppokäyttöinen
- Uusissa tiloissa on taidetta
- Kirjastoon on luotu myös hiljaista tilaa ja valaistus on muunneltavissa
- Kalustusta uudistetaan ja se houkuttelee viihtymiseen, opiskeluun ja työntekoon
- Tilojen toimivuutta arvioidaan säännöllisesti

4.2.1 Suomussalmen pääkirjaston lehtisali

Suomussalmen pääkirjasto sai uuden lehtisalin vuoden 2009 kirjastorakennuksen peruskorjauksen yhteydessä. Entisiin tiloihin verrattuna Suomussalmen pääkirjaston lehtisali on keskeisemmällä paikalla eli heti pääoven läheisyydessä (Kuva 1). Näin ollen salia voidaan pitää aamuisin auki kaksi tuntia ennen muun kirjaston aukeamista.

KUVA 1. Suomussalmen pääkirjaston lehtisalin pääsisäänkäynti ja lehtisali 5/2012. Kuva: Henna Kyllönen.

Sali on sisustettu yksinkertaisesti, mutta miellyttävästi. Keskeltä salia löytyy pöytä, jonka ympärille on sijoitettu tuoleja (kuva 3). Lisäksi istumatilaa löytyy salia reunustavilta vihreiltä nojatuoleilta, jotka tuovat saliin olohuonemaisuutta (kuva 2). Tilaan pääsee luonnonvaloa koko seinän suuruisesta ikkunasta ja vuoden pimeimpinä aikoina asiakkaat voivat virkistäytyä saliin sijoitetusta

kirkasvalolampusta. Hyvää valoa saadaan myös kattolampuista. Tilaa elävöittävät viherkasvit ja lehtikaappien ylle sijoitettu taide.

KUVA 2. Suomussalmen pääkirjaston lehtisalin sisustus 5/2012. Kuva: Henna Kyllönen.

Salin seinustoille on sijoitettu tilatut sanoma- ja aikakauslehdet ja ilmaislehtivalikoima löytyy pienestä hyllystä. Aikakauslehtien uusimmat numerot ovat aina näkyvästi esillä kaappien ovissa, joiden taakse on sijoitettu kuluvan ja edellisen vuoden numerot. Aikakauslehtien aikaisemmat vuosikerrat löytyvät asiakkaille avoimesta lehtivarastosta (kuva 3). Kaikki lehdet ovat lainattavissa uusimpia numeroita lukuun ottamatta. Myös sanomalehtien uusimmat numerot ovat aina esillä ja kuluvan vuoden aikaisemmat numerot löytyvät niin ikään kaapista (Kuva 3).

KUVA 3. Suomussalmen pääkirjaston lehtisali 5/2012. Kuva: Henna Kyllönen.

Lähelle kirjaston muihin tiloihin johtavaa väliovea on sijoitettu asiakaspääte, jota voi käyttää ainoastaan verkkolehtien lukuun PressDisplay-tietokannassa. Lehtisalissa toimii myös langaton verkko.

4.2.2 Lehtisalit muualla Suomessa

Myös muualla Suomessa kirjastojen lehtisaleissa puhaltaa uudet tuulet niin tilojen kuin käytönkin suhteen. Esimerkiksi Oulun kaupunginkirjaston lehtisalissa on panostettu lehtien esillepanoon: Vuonna 2010 Oulun pääkirjaston lehdet

ryhmiteltiin aihealueittain. Kirjaston henkilökunta valitsi yhteensä 11 aihealuetta, jotka pyrittiin pitämään mahdollisimman yleisinä, jotta kaikki lehdet saataisiin mahtumaan niihin. Näin asiakkaat löytävät helposti kaikki lehdet samasta itseään kiinnostavasta aihealueesta ja uuden esillepanon avulla koko lehtisali sai uutta ilmettä, kun suosituimmat ja värikkäimmät lehdet pääsivät edustavimmille paikoille. (Litmanen-Peitsala 2010, hakupäivä 6.6.2012.)

Ylitornion kunnankirjaston lehtisalin valttina ovat aukioloajat. Vuoden 2009 joulukuusta alkaen asiakkaat ovat voineet tulla kirjaston lehtisaliin omilla sähköisinä avaimina toimivilla kirjastokorteillaan. Lehtisaliin pääsee joka päivä kello 7.00–22.00 välisenä aikana. Tanskasta tulevan itsepalveluperiaatteen hyviä puolia on, että asiakkaat pääsevät lehtisaliin juuri silloin kuin heille itselleen parhaiten sopii eikä paikalle tarvita henkilökuntaa, sillä valvonta on hoidettu kameroin ja sisääntulojen rekisteröinnillä. Painettujen lehtien lisäksi asiakkailla on käytössään ePress-sanomalehtipalvelu sekä langaton verkko. (Kirjastot.fi 2010, hakupäivä 6.6.2012.)

On myös yhä yleisempää, että lehtisalien yhteyteen on sijoitettu kahvila. Näin esimerkiksi Porvoon vuonna 2000 valmistuneessa kirjastossa, jossa asiakkaat saavat nauttia kahvia tai teetä lehtien lukemisen lomassa. Kahvion tiski jakaa lehtisalin kahtia, jolloin toiselle puolelle jäävät sanomalehdet ja toiselle aikakauslehdet. (Laakso 2011, hakupäivä 6.6.2012.)

Lehtisalitilat ovat jossain määrin menettäneet entistä arvostustaan siinä mielessä, että ne eivät enää ole niin suureellisia kuin Suomen ensimmäisissä kirjastorakennuksissa. Public library –periaatteen myötä suuret lehtisalitilat ovat saaneet väistyä muiden osastojen laajentumisen myötä. Helsingiläisen Kirjasto 10:n edustaja ennustaa jopa lehtisalien olevan ”katoavaa kansanperinnettä” aineiston digitalisoitumisen myötä. (Yle-uutiset 2011).

4.3 Tulevaisuuden näkymiä

Koko ajan on rakenteilla täysin uusia kirjastorakennuksia, joiden suunnittelussa otetaan yleisten suositusten lisäksi entistä enemmän huomioon asiakkaiden toiveet. Rakennussuunnitelmissa kiinnitetään paljon huomiota tilojen sisustukseen sekä käytännöllisyyteen ja muunneltavuuteen ja mallia haetaan ahkerasti maailmalta. Yhteistä tulevaisuuden kirjastoilla on se, että niistä toivotaan kulttuurin ja tiedon keskuksia, kaupunkien ja kuntien sosiaalisia sydämiä. Asiakkaita ei nähdä enää pelkästään tilojen ja palvelujen kuluttajina vaan aktiivisina tuottajina.

Hyvä esimerkki tulevaisuuden kirjastosta on paljon puhuttu Helsingin Töölönlahteen suunnitteilla oleva Keskuskirjasto 2017, joka tulee olemaan sivistyksen, kulttuurin ja viihteen yhdistelmä, elävä ja monipuolinen kohtaamispaikka. Keskeistä uudessa Keskuskirjastossa tulee olemaan uusien teknologioiden hyödyntäminen. Uuteen keskuskirjastoon on haettu inspiraatiota muun muassa Espanjasta, Englannista ja Tanskasta. (Keskuskirjasto 2017 2012, hakupäivä 6.6.2012.)

Vaikuttaa siltä, että tulevaisuuden kirjastoissa lehtisaleista ei puhuta enää lehtisaleina. Esimerkiksi Keskuskirjasto 2017:ssä tulee hankesuunnitelman mukaan (2010, hakupäivä 6.6.2012) olemaan laaja ”uutistila”, joka tullaan mitoittamaan kaikkiaan 900 lehtivuosikerralle. Samaa nimitystä ”uutistila” käytetään myös lähitulevaisuudessa valmistuvassa Seinäjoen pääkirjastossa. Uutistilaan sijoitetaan muun muassa lehtiä, pöytiä ja asiakaspäätteitä. (Seinäjoen Sanomat 2012.)

Tämän perusteella voi todeta, että lehtisalit eivät ole katoamassa vaan muuttamassa muotoaan ja nimitystään sopivammaksi nykyaikaan, jossa lehdet eivät ole enää ainoita uutislähteitä. Lehtisalin käytön teknologiapainotteisista tulevaisuuden näkymistä kertovat myös uudet palvelumuodot, jotka nykyaikaiset tilat ja uudet teknologiat mahdollistavat.

Esimerkiksi Oulun kaupunginkirjaston lehtisalissa voi hyödyntää hieman perinteisistä lehtisalipalveluista poikkeavaa palvelua: kännyköiden

latauspistettä. Asiakkaat saavat kirjastokortilla käyttöönsä kolmella yleisimmällä liittimellä varustetun Avanto PowerTray –lataustarjottimen, jolla voi ladata kännyköitä langattomasti. (Rummuttaja.fi 2012.)

5 TUTKIMUSASETELMA

Tämän opinnäytetyön tilaajakirjasto on Suomussalmen kunnankirjasto. Suomussalmella kirjastotoimi kuuluu sivistyspalvelujen vastuualueeseen. Pääkirjasto toimii Ämmänsaaren keskustan läheisyydessä ja noin kymmenen kilometrin päässä sijaitsee Kirkonkylän lähikirjasto. Lisäksi syrjäseutujen asukkaita palvelee kirjastoauto Riika.

Suomussalmen kirjastolla on yhteensä yhdeksän työntekijää, joista pääkirjastolla työskentelee kirjastotoimenjohtaja, viisi kirjastovirkailijaa sekä vahtimestari. Kirkonkylän kirjastolla työskentelee pääsääntöisesti yksi kirjastovirkailija ja Riika-kirjastoautolla palvelee kirjastoautovirkailija. Suomussalmen kirjasto tekee yhteistyötä muiden Kainuun kirjastojen kanssa, mistä näkyvin esimerkki on Kainet-verkkokirjasto, josta asiakkaat voivat nähdä myös muiden Kainuun kirjastojen kokoelmat ja tehdä halutessaan seutuvarauksen.

Peruspalvelujen lisäksi pääkirjastolla näkyy vahvasti paikallinen kulttuuri: siellä voi muun muassa tutustua näyttelyn avulla korpikirjailija Ilmari Kiannon elämään ja tuotantoon tai ihastella Galleria Kiepiässä kuukausittain vaihtuvaa näyttelyä, jossa esitellään usein paikallisten valokuvia tai maalaustaidetta. Suomussalmen historiasta kiinnostuneita palvelee kotiseutuarkisto ja Venäjän historiasta ja kulttuurista voi hakea tietoa Venäjätietopisteestä.

Suomussalmen kunta sijaitsee Kainuussa rajanaapureinaan Hyrynsalmi, Kuhmo, Puolanka, Pudasjärvi, Kuusamo ja Taivalkoski sekä idän rajanaapuri Venäjä. Kunta on pinta-alaltaan laaja (5 879 km²), mutta harvaanasuttu. Suomussalmen asukasluku oli vuoden 2011 lopussa 8 943 ja se painottuu aikuisväestöön sekä eläkeläisiin. (Suomussalmen kunta 2012, hakupäivä 18.4.2012.)

Suomussalmella on tällä hetkellä yhteensä seitsemän peruskoulua sekä lukio ja ammattikoulu. Varhaiskasvatuksesta huolehtii kaksi päiväkotia, kaksi ryhmäperhepäiväkotia sekä 13 vakituista perhepäivähoitajaa. Lisäksi paikkakunnalta löytyy vapaan sivistystyön oppilaitos Kianta-opisto, joka tarjoaa

yleissivistystä ja ammattitaitoa kehittäviä kursseja sekä harrastusmahdollisuuksia kaiken ikäisille. Suomussalmella on myös hyvät ja monipuoliset mahdollisuudet harrastaa liikuntaa ja teatteri Retikassa voi nauttia teatteriesityksistä. Suomussalmi on myös suosittu matkailukohde, joka vetää puoleensa turisteja niin itänaapurista kuin muualtakin maailmalta. Tunnettuja nähtävyyksiä Suomussalmella ovat esimerkiksi Hiljainen kansa, Raatteen Portti, Soiva Metsä sekä korpikirjailija Ilmari Kiannon koti Turjanlinna.

5.1 Tutkimuskohde ja tutkimusmenetelmä

Sosiologisessa tilatutkimuksessa huomio kiinnitetään tilaan, sen dynamiikkaan ja merkitykseen yksilön tai yhteisön arjessa. Sosiologisessa tutkimuksessa tilaa tarkastellaan yleensä ulkoisesti, jolloin tilassa toimijaa ja toimintaa käsitellään yksilön näkökulmasta itsestäänselvytenä. Tilatutkimukset ovat usein aikapainotteisia ja tila käsitetään ikään kuin ajalle alisteisena. Toisaalta paikkaan kohdistuvissa tutkimuksissa aika voidaan myös unohtaa. Sosiologiset tilatutkimukset ovat yleensä kvantitatiivisia eli tilastollisia ja yksilöitä lähestytään kyselykaavakkeiden avulla. (Reijonen 1995, 11, 18.)

Koska tässä tutkimuksessa tilaa käsitellään sosiologisesta näkökulmasta, on kvantitatiivinen kyselytutkimus luonnollisin valinta tutkimusmenetelmäksi. Tutkimus keskittyy paikkaan eli lehtisaliin ja oletuksena on, että kyselyn vastaajat ovat lehtisalin asiakkaita. Näin ollen lehtisaliin sijoitettu paperimuotoinen kyselytutkimus on hyvä keino saada asiakkailta suoraa palautetta kyseisestä tilasta, sen toimivuudesta ja käytöstä.

Tutkimusmenetelmänä kvantitatiivinen kyselytutkimus edustaa survey-tutkimusta, jossa kohdehenkilöt muodostavat otoksen tietystä perusjoukosta. Kysely voidaan toteuttaa posti- ja verkkokyselynä, jolloin lomake lähetetään tutkittavalle ja he lähettävät lomakkeen takaisin täytettynä. Toinen vaihtoehto on kontrolloitu kysely, jolloin tutkija menee ja jakaa lomakkeet suunnittelemaalleen

kohderyhmälle henkilökohtaisesti ja vastaajat täyttävät kyselyn omalla ajallaan ja palauttavat sovittuun paikkaan tai postittaa kyselyn, mutta hakee lomakkeet itse sovittuun ajan kuluttua tarkistaakseen miten ne on täytetty. (Hirsjärvi 2009, 196.)

Kyselyn avulla voidaan kerätä monenlaista tietoa, esimerkiksi tosiasioista, käyttäytymisestä ja toiminnasta, tiedoista, arvoista, asenteista tai uskomuksista, käsityksistä ja mielipiteistä. Lisäksi voidaan pyytää vapaamuotoisia perusteluja. Kysymykset voi esittää avoimina tai monivalintatyypillisesti. Näiden lisäksi kysellään yleensä vastaajien taustatietokysymyksiä kuten sukupuolta ja ikää. (Hirsjärvi 2009, 197.)

Kyselytutkimuksen etu on, että sen avulla saadaan kerättyä yleensä laaja tutkimusaineisto ja samalla voidaan kysyä monia asioita. Menetelmä myös säästää tutkijan aikaa ja aineisto voidaan yleensä nopeasti tallentaa ja analysoida tietokoneen avulla. Toisaalta kyselytutkimuksen ongelmaksi voi muotoutua se, että aineisto jää pinnalliseksi. Aina ei myöskään voida olla varmoja siitä kuinka vakavasti kyselyihin on vastattu ja ovatko vastausvaihtoehdot olleet onnistuneita vastaajan kannalta. Vaarana on myös kato eli se, ettei kyselyyn vastata. (Hirsjärvi 2009, 191–195)

5.2 Tutkimusongelmat ja –tavoitteet

Tämän tutkimuksen kohteena on Suomussalmen pääkirjaston lehtisali. Pääasiallisia tutkimusongelmia on yhteensä kolme ja ne koskevat lehtisalia tilana sekä lehtisalin käyttöä.

Ensimmäisenä tutkimusongelmana ovat Suomussalmen pääkirjaston lehtisalin aukioloajat: Ovatko asiakkaat tyytyväisiä lehtisalin aukioloaikoihin? Lehtisali on auki arkisin kello 10–20 ja lauantaisin kello 10–15. Jos aukioloaikoihin ei olla tyytyväisiä, kysytään asiakkailta muutosehdotuksia.

Toinen tutkimusongelma on itse lehtisali tilana: Koetaanko lehtisali käytännölliseksi ja viihtyisäksi? Näihin asioihin vaikuttavat muun muassa lehtisalin sijainti, tilaratkaisut, sisustus ja hiljaisuus.

Kolmanneksi tutkitaan lehtisalin käyttöä: Mitä lehtisalissa luetaan? Tällä tutkimusongelmalla kartoitetaan, mitä lehtisalissa luetaan, luetaanko vanhoja lehtiä, löytyvätkö lehdet helposti ja luetaanko myös verkkolehtiä. Lainatuista lehdistä Suomussalmen pääkirjasto saa tietoa lainausluvusta, mutta tällä tutkimuksella halutaan tietoa lehtien käytöstä nimenomaan lehtisalissa.

Tutkimuksen tavoitteena on siis saada tilastollista tietoa asiakkaiden mielipiteistä lehtisalin tilasta sekä heidän toiminnastaan siinä. Näin kirjasto saa suoraa palautetta asiakkailta siitä, onko tilan suunnittelussa onnistuttu ja mahdollisia kehitysehdotuksia.

5.3 Tutkimuksen toteutus

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä käytettiin kvantitatiivista asiakastyytyväisyyskyselyä (liite 1). Kysely koostui yhteensä 14 kysymyksestä, jotka olivat pääosin monivalintaisia, mutta osaan oli myös mahdollista antaa vapaata palautetta. Ennen ensimmäistä numeroitua kysymystä kysyttiin neljä taustatietokysymystä, joilla kartoitettiin vastaajien sukupuolta, ikää, elämäntilannetta sekä lehtisalissa käyntien useutta.

Kysymykset jakoutuivat kolmeen osioon. Ensimmäisessä osiossa oli kaksi kysymystä, joissa käsiteltiin lehtisalin aukioloaikoja: asiakkailta kysyttiin ovatko he tyytyväisiä nykyisiin aukioloaikoihin sekä mahdollisia toiveita tai ehdotuksia niiden muuttamiseksi.

Toisessa osiossa tutkittiin lehtisalin tiloja niiden viihtyvyyden ja käytännöllisyyden kannalta. Asiakkailta kysyttiin kokevatko he tilan viihtyisäksi

ja miten sitä voisi parantaa, onko salin sijainti hyvä suhteessa muihin kirjaston tiloihin, onko salissa helppo liikkua ja onko se tarpeeksi hiljainen.

Kolmas osa koski lehtisalin käyttöä. Tässä osiossa kartoitettiin mitä ihmiset lehtisalissa lukevat, luetaanko lehtien uusien numeroiden lisäksi vanhempia numeroita ja löytyvätkö lehdet helposti sekä käyttävätkö ihmiset PressDisplay-tietokantaa.

Toimitin kyselyn sähköpostilla Suomussalmen kirjastoon, jossa kyselyjä tulostettiin sitä mukaa kuin niitä meni. Lisäksi laadin lyhyen ilmoituksen kyselystä laitettavaksi palautuslaatikon kylkiin, jotta asiakkaat huomaisivat mistä on kyse (liite 2). Kirjaston henkilökunta asetti kyselylomakkeet ja palautuslaatikon lehtisaliin mahdollisimman keskeiselle paikalle. Vastauksia kertyi yhteensä 45.

Koska tutkimuksen kohteena oli Suomussalmen pääkirjaston lehtisalin tilat ja sen käyttö, kohdistettiin asiakastyytyväisyyskysely kaikenikäisille pääkirjaston lehtisalin asiakkaille. Näin ollen tutkimuksesta rajautuivat pois ne, jotka asioivat pääosin Kirkonkylän lähikirjastossa ja kirjastoautossa. Koska kyselyn kohderyhmä oli suhteellisen pieni, oletettiin sen näkyvän vastaajamäärässä. Tutkimustuloksia käsiteltiin Excel-taulukkolaskentaohjelman avulla.

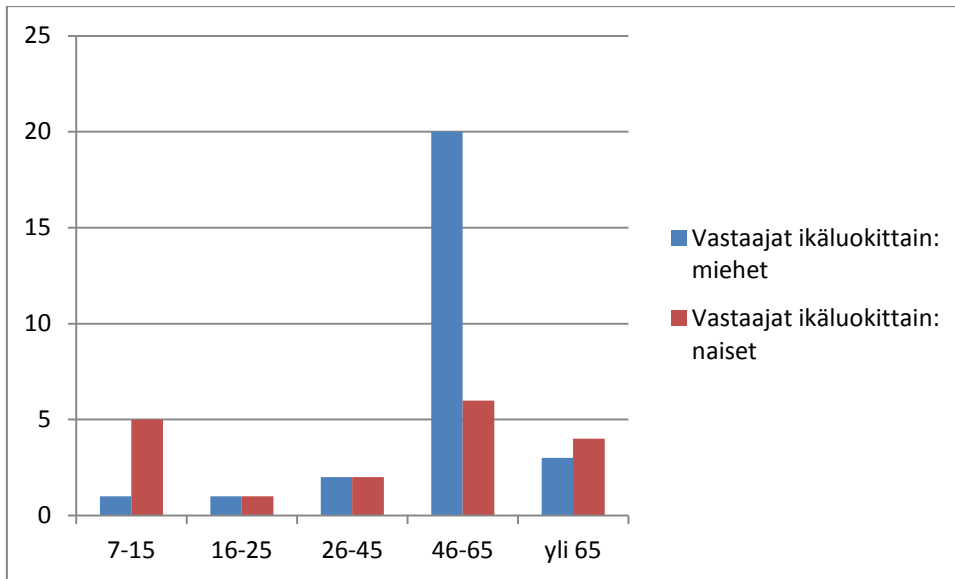
6 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Suomussalmen pääkirjaston lehtisalissa toteutettiin 2.-31.5.2012 asiakastyytyväisyyskysely koskien lehtisalin tilaa ja käyttöä. Kyselyn avulla pyrittiin saamaan vastauksia kolmeen tutkimusongelmaan: Ovatko asiakkaat tyytyväisiä lehtisalin aukioloaikoihin? Ovatko asiakkaat tyytyväisiä lehtisaliin tilana? Miten lehtisalia käytetään? Kaikkiin kysymyksiin saatiin vastaukset.

Kappaleessa 6.1 esitellään millaiselta joukolta vastaukset saatiin. Kyselyn taustatietokysymyksissä kartoitettiin vastaajien sukupuolta, ikää, elämäntilannetta sekä lehtisalissa käyntien useutta. Seuraavissa kappaleissa käydään läpi asiakkaiden vastaukset osioittain vastaten annettuihin tutkimusongelmiin ja lopuksi esitetään johtopäätökset.

6.1 Kyselyn vastaajat

Kyselyn kohderyhmänä olivat pääkirjaston lehtisalin asiakkaat ja vastauksia kertyi yhteensä 45 kappaletta, mikä on kohtuullinen otos lehtisalin asiakkaista. Vastaajien ikäjakauma (kuvio 1) antaa melko todenmukaisen kuvan lehtisalin asiakaskunnasta, sillä valtaosa oli 46–65-vuotiaita miehiä. Naisvastaajat jakautuivat tasaisemmin ja heitä oli miehiä enemmän ikäryhmissä 7–15 ja yli 65-vuotiaat. Molemmilta sukupuolilta vähiten vastauksia saatiin 16–25-vuotiaiden sekä 24–45-vuotiaiden ryhmistä.

Kuvio 1. Vastaajien ikäjakauma.

Vastaajien elämäntilannetta kysyttäessä ei ollut yllätys, että suurin osa vastaajista oli eläkeläisiä (taulukko 2). Toiseksi eniten vastauksia tuli työssäkäyville ja yllättäen myös peruskoululaiset innostuivat vastaamaan. Työttömien ja opiskelijoiden vastaukset jäivät vähäisimmiksi.

TAULUKKO 2. Vastaajien elämäntilanne

Vastaajien elämäntilanne	% n=45
Työssä	33
Työtön	11
Eläkkeellä	38
Peruskoululainen	16
Opiskelija	2

Kysyttäessä lehtisalissa käyntien määrää suurin osa vastaajista ilmoitti käyvänsä lehtisalissa muutaman kerran viikossa. Muutama vastaaja kävi joka päivä tai muutaman kerran kuukaudessa. Vain yksi vastaaja ilmoitti käyvänsä lehtisalissa kerran viikossa ja yksi harvemmin kuin kerran kuukaudessa. (Taulukko 3)

TAULUKKO 3. Kuinka usein käytte kirjastossa lukemassa lehtiä?

Käyntien määrä	kpl
Joka päivä	4
Muutaman kerran viikossa	16
Kerran viikossa	1
Muutaman kerran kuukaudessa	5
Kerran kuukaudessa	
Harvemmin	1
Yhteensä	45

6.2 Lehtisalin aukioloajat

Ensimmäinen varsinainen tutkimusongelma koski lehtisalin aukioloaikoja: Ovatko asiakkaat tyytyväisiä lehtisalin aukioloaikoihin? Suomussalmen pääkirjaston lehtisali on auki maanantaista perjantaihin kello 10—20 (kesäaikana klo 19) ja lauantaisin klo 10—15.

Vastaajista 89 prosenttia oli täysin tyytyväisiä nykyisiin aukioloaikoihin eivätkä he tekisi niihin mitään muutoksia. Vastaajilla oli myös mahdollisuus antaa vapaita muutosehdotuksia lehtisalin aukioloaikoihin. Tässä muutama esimerkki:

”Lehtisali saisi olla mielellään auki sunnuntaisin. Moni muukin lähipiirissä on toivonut samaa. Esimerkiksi klo. 12.00–18.00.”

”Mieluummin saisi auveta jo 8.30.”

”Ne ovat ihan hyvät, mutta lauantaina voisi olla pitempään auki kuin klo 15.”

6.3 Lehtisalin tilat

Kyselyn toisessa osiossa (kysymykset 3–8) kartoitettiin asiakkaiden tyytyväisyyttä lehtisaliin tilana erityisesti sen viihtyvyyden kannalta. Näin saatiin vastaus toiseen tutkimusongelmaan: Ovatko asiakkaat tyytyväisiä lehtisalin tiloihin?

87 prosenttia vastaajista kertoi käyntiensä lehtisalissa lisääntyneen vuoden 2009 tilojen uudistuksen jälkeen, mikä jo osaltaan kertoo, että uudistukseen ollaan tyytyväisiä. Loput 13 prosenttia ei kokenut uudistuksen vaikuttaneen käyntiensä määrään, mutta eivät oikein osanneet perustella syitä. Eräs nainen

totesi, että hänelle entinen käyntimäärä on riittävä ja toinen kertoi tulleensa paikkakunnalle vasta uudistuksen jälkeen.

Vastaajat olivat erittäin tyytyväisiä myös lehtisalin sijaintiin suhteessa muuhun kirjastoon. Ainoastaan neljä prosenttia vastaajista ei ollut sijaintiin tyytyväisiä ja syy tyytymättömyyteen kerrottiin vapaassa palautteessa:

”Sisäänkäynti häiritsee”

”Syntyy ääntä, kun ulko-ovesta tullaan sisään ja muun kirjaston puolelta voi kuulua ääniä.”

Yksimielisiä oltiin myös siitä, että lehtisalissa on helppo liikkua. Yksi vastaaja oli kuitenkin sitä mieltä, että lehtisalissa oleva suuri peikonlehtikukka haittaa liikkumista.

Huomattavasti eniten mielipiteitä kirvoitti kysymys lehtisalin hiljaisuudesta. 76 prosenttia vastaajista piti salia tarpeeksi hiljaisena, mutta 24 prosentin mielestä salissa ei ole lukurauhaa. Asiakkaat saivat jälleen vapaasti perustella kantaansa, ja esiin nousi muun muassa seuraavia syitä:

”Ulkoa tuleva työkoneiden melu.”

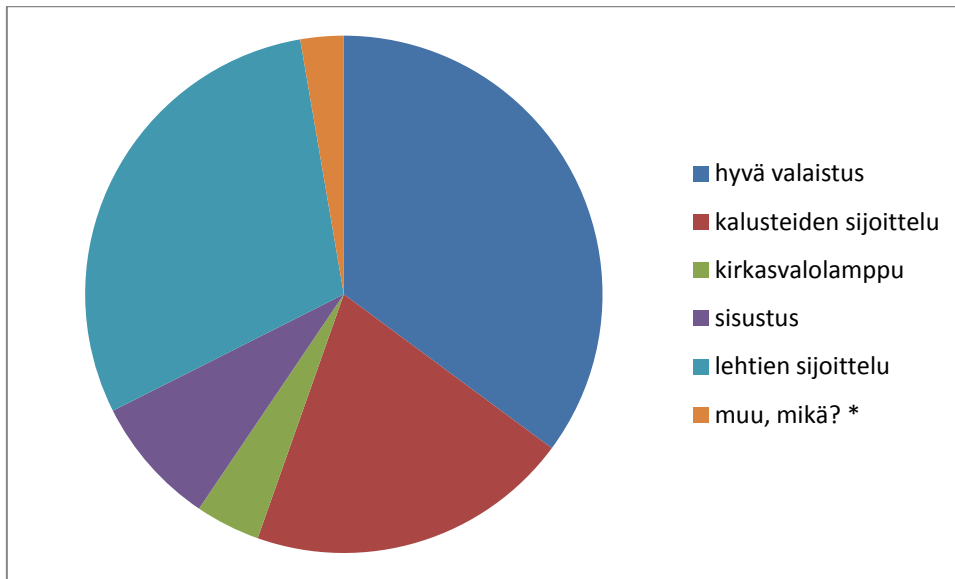
”Kännykät!! Ovien paukuttelu ja jakkaroiden veteleminen.”

”Pöydän ympärystuoleista aiheutuu niitä liikuteltaessa kauheaa kolinaa.”

”Jotkut tulevat kuulumisiaan vaihtamaan/jotkut puhuvat kännykkään vieläpä isolla äänellä.”

Melutasosta huolimatta asiakkaat pitivät lehtisalia yksimielisesti viihtyisänä. Kaksi tärkeintä viihtyvyyteen vaikuttavaa asiaa olivat asiakkaiden mielestä hyvä valaistus sekä lehtien sijoittelu. Kolmanneksi eniten kiitosta sai kalusteiden sijoittelu ja myös yleisesti sisustukseen oltiin tyytyväisiä. Vähiten kannatusta sai kirkasvalolamppu, mikä tosin saattoi johtua kyselyn ajankohdasta, jolloin

lamppu ei ollut enää esillä. Lisäksi kahdessa vastauksessa kiiteltiin runsasta valikoimaa ja ikkunoita. (Kuvio 2)

KUVIO 2. Tärkeimmät asiat, jotka tekevät lehtisalista viihtyisän.

Kyselyssä oli myös mahdollisuus antaa vapaasanaista palautetta lehtisalin viihtyisyydestä. Vaikka asiakkaat vaikuttivatkin olevan tyytyväisiä lehtisaliin, oli osalla kuitenkin kommentoitavaa sekä muun muassa seuraavia parannusehdotuksia:

”Ohjeet kännykänkäyttäjille. Oviin huopavaimentimet, etteivät pauku ja jakkaroiden jalkoihin samoin.”

”Lehtisali on talvella kylmä ikkunoiden puolelta, kesällä aamup.-keskip. liian kuuma.”

”Kirkasvalolamppu tai neliön muotoinen loisteputkisysteemi heijastaa valon ”väärin”. Pöydän päässä, jossa ”neliövalaisin” on, ei voi lukea, koska heijastus niin voimakas.”

”Ylimmällä hyllyllä olevat lehdet hankalasti otettavia. Miten voisi helpottaa tilannetta. Apuportaita ei viitsisi aina hakea.”

”Jokin värikäs kaitaverho/kappa, silleen melko neutraali kuitenkin... marimekkoa tms. metsää, hossan kalliomaalausten kuvia oranssille pohjalle esim.”

6.4 Lehtisalin käyttö ja aineisto

Kyselyn viimeisessä osiossa (kysymykset 9-14) kartoitettiin lehtisalin käyttöä. Tarkoitus oli selvittää mitä asiakkaat lehtisalissa lukevat, luetaanko myös vanhoja numeroita ja löytyvätkö ne helposti sekä käytetäänkö PressDisplaytä.

Kaikkien vastaajien mielestä lehtien uusimmat numerot olivat hyvin esillä ja helposti löydettävissä. 18 prosenttia vastaajista ilmoitti tulevansa lehtisaliin lukemaan vain lehtien uusimpia numeroita. 67 prosenttia ilmoitti lukevansa myös vanhempia numeroita ja löytävänsä ne helposti, mutta yhdeksän prosentin mielestä vanhempien numeroiden löytäminen oli vaikeaa. Kaikki vastaajat olivat kuitenkin tietoisia siitä, mistä lehtien vanhat numerot löytyvät. (Taulukko 4)

TAULUKKO 4. Painettujen lehtien käyttö

Painettujen lehtien käyttö	% n=45
Lukee aina vain lehden uusimman numeron	18
Lukee lehtien vanhoja numeroita ja löytää ne helposti	67
Lukee lehtien vanhoja numeroita, mutta kokee niiden löytämisen vaikeaksi	9
Ei tiedä mistä lehtien vanhat numerot löytyvät	0

Asiakkailta kysyttiin myös tarkemmin, mitä lehtiä he lukevat tullessaan lehtisaliin. Suurin osa kertoi lukevansa salissa päivälehdet, joista ylivoimaisesti suosituin oli paikallislehti Kainuun Sanomat. Toiseksi eniten luettiin Helsingin Sanomia ja Kalevaa, jotka myös KMT:n tutkimuksessa olivat suosituimpien sanomalehtien listalla (ks. kpl 5). Muita suomussalmelaisten suosimia sanomalehtiä olivat Koillissanomat, Maaseudun tulevaisuus, Kuhmolainen, YläKainuu sekä Karjalan Sanomat ja Kansan Tahto.

Aikakauslehtiä luettiin laidasta laitaan. Suosituimpia olivat perhe- ja yleisaikakauslehdet sekä naisten yleislehdet. Jonkin verran luettiin myös asumiseen, rakentamiseen ja puutarhanhoitoon liittyviä lehtiä sekä autoilun ja tekniikanalan lehtiä. Myös harrastelehdet, tiede- ja kulttuurilehdet ja lasten ja nuortenlehdet mainittiin. Nämäkin tulokset vastasivat KMT:n tutkimusta suomalaisten suosimista aikakauslehdistä. Alla on luettelo suomussalmelaisten suosimista aikakauslehdistä. (Taulukko 5a ja 5b)

TAULUKKO 5a. Eniten luetut aikakauslehdet Suomussalmen pääkirjaston lehtisalissa.

Yleisaikakauslehdet	Naisten yleislehdet	Naisten erikoislehdet	Asuminen, rakentaminen, puutarhanhoito
ET	Anna	Kauneus ja terveys	Avotakka
Askel	Eeva	Kotilääkäri	
Seura	Cosmopolitan		
Suomen kuvalehti	Kodin kuvalehti Kotiliesi Kotivinkki		

TAULUKKO 5b. Eniten luetut aikakauslehdet Suomussalmen pääkirjaston lehtisalissa.

Autoilu ja tekniikka	Harrastukset, tie- ja kulttuuri, tietotekniikka	Lapset ja nuoret
AutoBild Suomi	Pienoismalli	Aku Ankka
TM	Geo Historia Pelit	Demi

Suomussalmen pääkirjaston lehtisalissa on mahdollista lukea lehtiä myös Library PressDisplay –tietokannan avulla. Suurin osa vastaajista kertoi huomanneensa asiakaspäätteen, mutta vain kuusi oli sitä käyttänyt. Yleisin syy käyttämättömyyteen oli se, etteivät asiakkaat tunteneet tarvitsevansa

tietokantaa. Lähes yhtä yleisiä selityksiä olivat ajanpuute sekä tunne siitä, ettei tietokantaa osata käyttää. Osa kuitenkin ilmoitti olevansa kiinnostunut tietokannasta ja aikovansa joskus kokeilla.

”Ei käsitystä”

”En ole tarvinnut”

”En ole joutanut”

”Outo laite”

”Ei ole ollut aikaa, tarkoitus tutustua”

”Tulee istuttua tietokoneella jo liikaa... Täällä on mukava lukea LEHTIÄ paperiversiona.”

6.5 Vapaa palaute

Lopuksi asiakkaat saivat antaa vielä vapaasanaisia terveisiä kirjastolle. Yleisesti kiiteltiin hyvää palvelua ja kehoitettiin jatkamaan samaan malliin. Esiin nousi kuitenkin vielä joitain huomautuksia sekä toiveita.

”Katos polkupyörille.”

”Suosituimpien lehtien lukuaikoja voisi rajoittaa, jotkut lukevat Kainaria tosi pitkään.”

”Pöytä on huono lukupaikka. Ikkunan edessä on tuoleissa hyvä lukea.”

”Toistensa kaltaisia lehtiä on paljon, ilmailua käsitteleviä lehtiä ei yhtään.”

Jotkut asiakkaat toivoivat lehtivalikoimaan seuraavia lehtiä: Poromies, Deko, Plaza ja Pro Hockey. Myös sisustus- ja puutarhalehtiä kaivattiin lisää. Eräs asiakas ihmetteli myös Latu ja polku –lehden poistumista valikoimasta. Yleisesti lehtisaliin ja sen valikoimaan oltiin kuitenkin tyytyväisiä.

6.6 Yhteenveto ja johtopäätökset

Kaiken kaikkiaan asiakkaat ovat erittäin tyytyväisiä lehtisaliin tilana sekä sen käytettävyyteen ja tarjontaan.

Aukioloaikojen vapaasanaiset muutosehdotukset olivat keskenään hyvin samankaltaisia. Moni toivoi odotetusti muutaman tunnin aukioloa sunnuntaisin. Jotkut myös laajentaisivat aukioloaikoja arkisin niin, että lehtisali aukaisisi ovensa jo tunnin tai kaksi nykyistä aikaisemmin.

Asiakkaat tuntuivat olevan melko yksimielisen tyytyväisiä lehtisalin tiloihin. Eniten mielipiteitä kirvoitti kysymys lehtisalin hiljaisuudesta. Eniten asiakkaita tuntui häiritsevän matkapuhelinten käyttö tai muuten kovaääninen keskustelu lehtisalissa. Muita yleisesti häiritseviä tekijöitä olivat ulko-ovesta ja tuolien siirtelystä aiheutuva melu. Myös ulkoa ja muun kirjaston tiloista kantautuvat äänet ja erityisesti nuorten tietokoneilla pelaamisesta aiheutuva melu koettiin rikkovan lukurahaa.

Yleisesti asiakkaat olivat sitä mieltä, että lehtisaliin kaivattaisiin opasteita, jotka rajoittaisivat matkapuhelinten käyttöä lehtisalissa sekä äänenvaimennusta oviin ja tuolien jalkoihin. Lehtisaliin kaivattiin myös lisää värejä esimerkiksi verhojen tai värikkäiden sohvien ja säkkituolien avulla. Erään vastaajan mielestä olisi myös mukavaa juoda kahvia lehtien lukemisen yhteydessä.

Library PressDisplayn käyttö ei Suomussalmen pääkirjaston lehtisalissa herättänyt kovin suurta kiinnostusta. Vain satunnaiset kyselyyn vastaajat kertoivat käyttäneensä palvelua. Näissä vastaajissa ei kuitenkaan ollut

havaittavissa mitään yhteistä tekijää, mistä voisi päätellä ketkä olisivat palvelun potentiaalisimpia käyttäjiä.

7 POHDINTA

Tutkimus oli mielestäni onnistunut, sillä kaikkiin asettamiini tutkimusongelmiin löytyi asiakastyytyväisyyskyselyn avulla vastaus. Joitain asioita olisi voinut tehdä toisin: esimerkiksi joitain kysymyksiä olisi voinut muotoilla toisin sekä esittää tarkentavia kysymyksiä. Kyselyä olisi voinut myös markkinoida enemmän, mikä olisi saattanut tuoda enemmän vastauksia. Kuitenkin kun otetaan huomioon, että kyselyn kohderyhmä oli suhteellisen pieni ja kyseessä oli ensimmäinen itse tekemäni kyselytutkimus, olen tyytyväinen työhöni.

Pysyin hyvin suunnitellussa aikataulussa, jonka mukaan työni valmistuisi alkusyksystä. Näin jälkikäteen ajatellen olisin kuitenkin voinut aloittaa työni aikaisemmin, jotta asiakastyytyväisyyskyselyn hiomiseen olisi ollut enemmän aikaa. Kysely oli kuitenkin pidettävä toukokuun aikana, koska en pitänyt kesäkuukausia luotettavana ajankohtana tutkimukselle enkä halunnut jättää työn aloittamista syksyyn.

Yllättäväksi haasteeksi työssä osoittautui tilan käsitteen moniulotteisuus ja osoittautuikin mahdottomaksi tehdä tilasta kaiken kattavaa tutkimusta. Otin siis näkökulmakseni lehtisalin julkisena tilana. Havaitsin myös, että lehtisalitilan käyttökin on laaja käsite ja siitä olisi voinut tehdä tarkemman tutkielman eri tutkimusmenetelmiä hyödyntämällä.

Toin työhön tarkoituksella mukaan kirjastojen lehtisalien historiaa, nykypäivää ja tulevaisuutta. Vaikuttaa siltä, että digitalisoitumisen ja uusien teknologioiden kehittymisen myötä kirjastoissa eletään lehtisalien suhteen jonkinlaista muutos- ja kehitysaikaa. Yksi yleistyvä trendi tuntuu olevan itsepalveluperiaate, joka mahdollistaa asiakkaiden pääsyn lehtisaliin ilman, että paikalla välttämättä on henkilökuntaa. Yhä enemmän lehtisaleissa on alettu tarjota asiakkaiden käyttöön myös muita medioita kuin painettuja lehtiä niin, että joissain uusissa kirjastoissa puhutaankin jo ”uutistiloista”. On jopa esitetty väite, että digitalisoitumisen myötä lehtisaleista on tulossa katoava kansanperinne.

Kyselytutkimuksen tulosten perusteella Suomussalmen pääkirjaston lehtisalilla on yhä tärkeä rooli monen paikkakuntalaisen elämässä ja muutoksille

lämmetään hitaasti. Esimerkiksi Library PressDisplay –tietokantaa ei vielä kovin innokkaasti Suomussalmella käytetä. Eräs kyselyyn vastannut asiakas totesikin osuvasti, että lehtisaliin on mukava tulla lukemaan LEHTIÄ eikä olemaan tietokoneella.

Tutkimustulokset osoittivat, että Suomussalmen pääkirjaston lehtisalissa olisi kehittämisen varaa esimerkiksi hiljaisuuden suhteen, mihin kirjasto voisi ainakin jonkin verran vaikuttaa pienillä muutoksilla. Lehtisaliin voisi esimerkiksi tuoda asiakkaidenkin toivoman opasteen, joka kieltäisi kännyköiden käytön lehtisalissa. Myös tuolien siirtelystä aiheutuvaa melua voitaisiin vähentää esimerkiksi erään asiakkaan ehdottamalla huopavaimentimilla. Hieman suurempia toimenpiteitä vaativa toive oli lehtisalin aukioloaikojen laajentaminen. Tähän Suomussalmen kirjasto voisi hakea mallia esimerkiksi Ylitornion kirjastosta, mikäli katsoo sen aiheelliseksi.

Mikäli Suomussalmen pääkirjaston lehtisalia halutaan jatkossa tutkia lisää, voisi uusi tutkimus kohdistua esimerkiksi Library PressDisplayn käyttöön ja sen edistämiseen. Myös tilan näkökulmasta Suomussalmen kirjastossa riittää tutkittavaa laajentamalla tutkimusta kirjaston muihin tiloihin.

Kaikesta päätellen Suomussalmen pääkirjastossa lehtisalitila on toimiva ratkaisu eikä se ole katoamassa eivätkä muut mediat syrjäytä painettua lehteä vielä pitkään aikaan. Kirjastojen on kuitenkin pysyttävä maailmanmenossa mukana, joten voi olla, että jonain päivänä lehtisalia kutsutaankin kattavammin uutistilaksi. Tämä ei tarkoita, että lehtisali olisi katoavaa kansanperinnettä – se muuttaa vain muotoaan!

LÄHTEET

Aaltonen, H. 2009. Kirjavarastosta olohuoneeksi: Yleisten kirjastojen tilojen historiaa. Teoksessa Mäkinen, I. Suomen yleisten kirjastojen historia. Helsinki: BTJ.

von Bonsdorff, P. 1998. Tilan tuntu ja talous: Estetiikka julkisissa tiloissa. Teoksessa M. Sarantola-Weiss (toim.) Yhteiset olohuoneet. Helsinki: Otava.

Dewe, M. 2006. Planning public library buildings: Concepts and issues for the librarian. Brookfield: Ashgate Publishing Group.

Helsingin kaupunki. 2010. Hankesuunnitelman tiivistetty versio tiedotusvälineille. Hakupäivä 6.6.2012 http://keskustakirjasto.fi/wp-content/uploads/2010/08/hankesuunnitelma_tiivistelma.pdf.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Horelli, L. 2007. Julkisen ja yksityisen vaikutus sisätiloissa. Teoksessa I. Lounatvuori (toim.) Käy sisään! Stig in! Suomen kotiseutuliiton julkaisuja A:15.

Kansallinen Mediatutkimus KMT. 2011. Lukijatiedote 2011. Hakupäivä 16.5.2012 http://www.levikintarkastus.fi/mediatutkimus/KMT%20Lukijatiedote_maaliskuu_2011.pdf.

Kansallinen Mediatutkimus KMT. 2012. Lukijatiedote 2012. Hakupäivä 16.5.2012 <http://www.levikintarkastus.fi/mediatutkimus/KMT%20lukijatiedote%20maaliskuu%202012.pdf>.

Keskuskirjasto 2017. 2012. Hakupäivä 6.6.2012 <http://keskustakirjasto.fi/ajankohtaista/>.

Kirjastot.fi. 2010. Ylitorniossa itsepalveluperiaatteella toimiva lehtisali. Hakupäivä 6.6.2012 <http://www.kirjastot.fi/fi->

FI/ajankohtaista/tiedote/ajankohtaista/ylitorniossa-itsepalveluperiaatteella-toimiva-lehtisali.

Laakso, J. 2011. Päiväkahvit kirjaston lehtisalissa. Hakupäivä 6.6.2012
<http://kirjastobongarit.blogspot.fi/2011/06/paivakahvit-kirjaston-lehtiosastolla.html>.

Litmanen-Peitsala, P. 2010. Oulu laittoi lehtisalin tarjonnan uuteen järjestykseen. Hakupäivä 6.6.2012
http://kirjastoseura.kaapeli.fi/etusivu/lehti/uutiset?modeyksi=yksi&teksti_id=17472.

Lm-tietopalvelut. 2012. PressDisplay. Hakupäivä 2.5.2012.
<http://www.lminfo.fi/palvelut/tietokantapalvelut/pressdisplay/>.

Mäkinen, I. 2009. Suomen yleisten kirjastojen historia. Helsinki: BTJ.

Pihjala, J. 2004. Kirjastonkäyttö. Lahti: SOCEDA.

Reijonen, M. 1995. Tilan kolmet kasvot: tutkimus kirjastotilasta. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu.

Rummuttaja.fi 2012. Kännyköiden latauspiste Oulun pääkirjaston lehtisaliin. Hakupäivä 6.6.2012
http://rummuttaja.fi/kulttuuriuutisia;jsessionid=43543E455854C4F91A43BD953A0083D8?p_p_id=101_INSTANCE_n7Fb&p_p_lifecycle=0&p_p_state=maximized&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_pos=1&p_p_col_count=2&_101_INSTANCE_n7Fb_struts_action=%2Fasset_publisher%2Fview_content&_101_INSTANCE_n7Fb_urlTitle=kannykoiden-latauspiste-oulun-paakirjaston-lehtisalissa&_101_INSTANCE_n7Fb_type=content&redirect=%2Fkulttuuriuutisia.

Seinäjoen Sanomat. 2012. Seinäjoen uusi kirjasto loppusuoralla. Hakupäivä 6.6.2012
<http://www.seinajoensanomat.fi/artikkeli/111055-seinajoen-uusi-kirjasto-loppusuoralla-katso-kuvat>.

Suomen yleisten kirjastojen tilastot. 2012. Hakupäivä 7.6.2012
<http://tilastot.kirjastot.fi/fi-FI/>.

Suomussalmi. 2012. Tietoa Suomussalmen kunnasta. Hakupäivä 13.4.2012
<http://www.suomussalmi.fi/kuntalainen/suomussalmi-info>.

Tuikka, M. 2009. Tervetuloa tilaan! Kirjastojen tilasuunnittelun ja palvelumuotoilun arviointia. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Kirjasto- ja tietopalvelualan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Yleisten kirjastojen laatusuositus. 2010. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2010: 20.

Yle-uutiset. 2011. Lehtisalit ovat kirjastojen katoavaa kansanperinnettä.
Hakupäivä 6.6.2012
http://yle.fi/uutiset/lehtisalit_ovat_kirjastojen_katoavaa_kansanperinnetta/531904.

LIITTEET

LIITE 1

HYVÄ ASIAKAS!

Olen Oulun seudun ammattikorkeakoulun kirjastoalan opiskelija ja teen opinnäytetyötä aiheenani Suomussalmen pääkirjaston lehtisalin tila ja käyttö. Pyydän teitä kertomaan mielipiteenne rastittamalla itseänne koskevan vaihtoehdon ja/tai kirjoittamalla vastauksenne niille tarkoitetuille riveille. Lomakkeen lopussa on tilaa lisäkommenteille. Vastaukset käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti!

TAUSTATIEDOT

Vastaajan sukupuoli:

nainen mies

Vastaajan ikä:

7–15 vuotta

16–25

26–45

46–65

yli 65

Vastaajan elämäntilanne:

Olen työssä

Olen työtön

Eläkkeellä

Peruskoululainen

Opiskelija

Kuinka usein käytte kirjastossa lukemassa lehtiä?

Joka päivä

Muutaman kerran viikossa

Kerran viikossa

Muutaman kerran kuukaudessa

Kerran kuukaudessa

Harvemmin

AUKILOAJAT

Lehtisali on auki ma–pe klo 10–20 ja lauantaina 10–15

1. Oletteko tyytyväinen lehtisalin aukioloaikoihin?

Kyllä olen En ole

2. Miten muuttaisitte lehtisalin aukioloaikoja?

LEHTISALIN TILAT

3. Ovatko käyntinne kirjaston lehtisalissa lisääntyneet vuoden 2009 tilojen uudistuksen jälkeen?

Kyllä Ei jos ei, miksi? _____

4. Onko lehtisalin sijainti mielestänne hyvä suhteessa muuhun kirjastoon?

Kyllä on Ei ole jos ei, miksi? _____

5. Onko lehtisalissa helppo liikkua?

Kyllä Ei jos ei, miksi? _____

6. Onko lehtisali tarpeeksi hiljainen, jotta saatte lukea rauhassa?

Kyllä on Ei ole jos ei, miksi? _____

7. a. Koetteko lehtisalin viihtyisäksi?

Kyllä En

- b. Miten lehtisalin viihtyisyyttä voisi parantaa?

---

8. Mitkä ovat **kaksi tärkeintä** asiaa, jotka tekevät lehtisalista tällä hetkellä viihtyisän?

hyvä valaistus	☐	sisustus	☐
kalusteiden sijoittelu	☐	lehtien sijoittelu	☐
kirkasvalolamppu	☐	muu, mikä? _____	

LEHTISALIN KÄYTTÖ

9. Ovatko lehtien uusimmat numerot esillä niin, että löydätte helposti haluamanne?

Kyllä Ei

10. Luetteko lehtisalissa myös lehtien vanhempia numeroita? Valitkaa seuraavista **sopivin** vaihtoehto.

En. Luen aina vain esillä olevan uusimman numeron.

Luen, ja löydän helposti haluamani numeron.

Luen, mutta vanhojen numeroiden löytäminen on vaikeaa.

En tiedä mistä lehtien vanhat numerot löytyvät.

11. Mitä lehtiä yleensä luette tullessanne lehtisaliin?

---

12. Oletteko huomannut lehtisaliin ilmestyneen asiakastietokoneen?

Kyllä olen En ole miksi? _____

13. Oletteko käyttänyt PRESSDISPLAY –lehtitietokantaa kyseisellä koneella?

Kyllä olen En ole miksi? _____

14. Lopuksi voitte jättää terveisiä kirjastolle!

KIITOS AJASTANNE JA VASTAUKSISTANNE!

LIITE 2

HYVÄT ASIAKKAAT!

LEHTISALISSA ON KÄYNNISSÄ
ASIAKASTYYTYVÄISYYSKYSELY
KOSKIEN LEHTISALIN TILOJA JA
KÄYTTÖÄ

2. – 31.5.2012

OLKAA HYVÄ JA VASTATKAA
KYSELYLOMAKKEESEEN JA
PALAUTTAKAA SE
PALAUTUSLAATIKKON

KIITOS!

**SUOMUSSALMEN KIRJASTOPALVELUIDEN TILATUT AIKAKAUSLEHDET
V. 2012**

PK = PÄÄKIRJASTO
A = KIRJASTOAUTO
KK = KIRKONKYLÄ

Aarre PK
Aku Anka PK, A
Anna PK, A, KK
Ase & erä PK, A
Askel PK
Auto Bild, suomi PK
Avotakka PK
Bike PK
Carelia PK
Cosmopolitan PK
Demi PK
Digikuva PK
Eeva PK, KK
Erä PK, A, KK
Et-lehti PK, A, KK
Fillari PK
Fit PK
Hevoset ja ratsastus PK
Hevoshullu PK, A, KK
Hifimaailma PK
Hiidenkivi PK
Historia PK, A
Hyvä terveys KK
Hämähäkkimies KK
Idäntutkimus PK
Image PK
Juoksija PK
Jääkiekkolehti PK, A
Kaksplus PK
Kaliberi PK
Kaltio PK
Kameralehti PK
Kanava PK
Karjalan Heimo PK
Karvinen PK, KK
Kauneimmat käsityöt PK
Kauneus ja terveys PK
Kelkkalehti PK
Ketju PK

Kirjailija PK
Kirjallisuus- ja kulttuurilehti Kirjo PK
Kirjastolehti PK, KK
Kissafani KK
Kodin kuvalehti PK, A, KK
Kodin Pellervo PK, A, KK
Koiramme PK
Koirat KK
Koneviesti PK, A
Koti & Keittiö PK
Kotiliesi PK, KK
Kotilääkäri PK, A, KK
Kotipuutarha PK, A, KK
Kotivinkki PK, KK
Koululainen PK, KK
Krestianka PK
Kuluttaja PK
Lemmikki PK, KK
Luontaisterveys KK
Maali, PK
Maalla KK
Me naiset A, KK
Meidän mökki KK
Meidän perhe PK, KK
Meidän Talo PK, A, KK
Metsästys ja kalastus PK, A, KK
Mikrobitti PK, A, KK
MK-lehti A
Mobilisti PK
Moda PK, A
Moto-ykkönen PK
Muumi KK
Mönkijä A
Nalle Puh KK
National Geographic : suomi PK
Novaja Gazeta PK
Oma piha PK
Onnimanni PK
Ottobre design PK
Pelit PK, KK
Perhokalastus PK
Pienoismalli PK
Pirta PK
Portti PK
Rajaseutu PK
Retki PK
Rondo PK
Roope-setä KK
Rumba PK
Ruumiin kulttuuri PK

Seura PK, A
Seventeen PK
Soundi PK
Suomen Kuvalehti PK
Suomen luonto PK
Suosikki PK, A, KK
Suuri Käsityölehti PK, A, KK
Systeri KK
Taika KK
Taito PK
Talo & Koti A
Talomestari PK
Taloustaito PK
Tee itse PK, KK
Teho PK
Tekniikan maailma PK, A, KK
Tekniikan maailma : Rakennusmaailma PK
Tiede PK
Tieteen Kuvalehti PK, A, KK
Tietokone PK
Trendi PK
Tuulilasi PK, A, KK
Tyyris Tyllerö PK
Työtehoseura-kotitaloustiedotteet PK
Tähtivaeltaja PK
Urheilukalastus PK
Urheilulehti PK
V8-magazine PK
Vanhustyö PK
Vauhdin maailma PK
Venäjän aika PK
Viherpiha A
Viva PK
Voi hyvin A, KK
Ympäristö

SUOMUSSALMEN KIRJASTOPALVELUIDEN TILATUT SANOMALEHDET V. 2012

Aamulehti (verkkolehti)
Demokraatti, PK
Diplo PK
Helsingin Sanomat PK, KK
Hiihto PK
Iltalehti (verkkolehti)
Kainuun Sanomat PK, KK
Kaleva PK, KK
Kansan Tahto, PK
Karjalan Sanomat PK

Kauppalehti (verkkolehti)
Kauppalehti Presso (verkkolehti)
Koillissanomat PK
Kotimaa PK
Kuhmolainen PK
Lapin Kansa (verkkolehti)
Maaseudun Tulevaisuus PK
Pohjolan Sanomat (verkkolehti)
Puolanka-lehti PK
Satakunnan Kansa (verkkolehti)
Selkosanomat PK
Suomenmaa PK
Ylä-Kainuu PK, KK